

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural
Subdirecció General d'Avaluació Ambiental

Assumpte: Consulta sobre l'avaluació ambiental estratègica de la Modificació puntual del Pla Director Urbanístic de l'activitat minera al Bages (exp. OAA20210063)

Benvolguts Senyors,

Ens complau expressar les nostres opinions i consideracions envers el document d'Avanç de la Modificació Puntual del PDU de l'activitat minera al Bages, motivat per la sol·licitud d'ICL, l'empresa minera, de buscar allotjament als 5,5 milions de tones de residus salins que preveu generar entre els anys 2023 i 2025 a l'explotació de Súria.

En primer lloc volem expressar el descontentament pel fet que l'alternativa 0, és a dir deixar el PDU tal com va ser aprovat l'any 2018 -el que seria ben lògic en un Pla Director que no té ni 3 anys de vigència- no s'arriba a contemplar seriosament. La decisió de modificar el PDU significa ja descartar l'alternativa 0. El fet queda ben palès al Document Inicial Estratègic (DIE) quan a l'apartat 7.2.2 de valoració quantitativa de les alternatives, l'alternativa 0, la que obtindria una valoració d'impacte menor, no es quantifica, simplement s'omet.

És cert que l'alternativa 0 obliga a un descens temporal de l'extracció de mineral i de la producció de potassa a Súria, però aquest no hauria de ser motiu per ometre'n la valoració ambiental.

Descartada l'alt.0 pel redactor del DIE, l'Avanç de Modificació del PDU obliga a escollir l'opció menys dolenta, el mal menor, entre les següents opcions que presenta:

- Alt.1 – Recreixement del runam del Fusteret en altura.
- Alt.1b – Creixement en continuïtat del runam del Fusteret per les àrees següents:
 - o Les Guixeres
 - o Cererols
 - o Can Soler
- Alt.2 – Creixement en discontinuïtat del Fusteret per l'àrea:
 - o Torrent de Bogadella

A la pàgina 27 de la Memòria es llisten els criteris urbanístics que han de complir els terrenys que es destinin a l'activitat minera, textualment:

“Pel que fa a la implantació de nous espais lligats a l'explotació de les sals potàssiques es fixen els següents criteris bàsics per tal d'avaluar-ne la idoneïtat territorial:

- *La situació i dimensió de l'àmbit.*
- *La proximitat a les instal·lacions existents per tal d'evitar la dispersió d'activitats en el territori*
- *Viabilitat tècnica i la funcionalitat*
- *El grau de compliment del planejament vigent territorial i director*
- *La incidència en els planejaments vigents dels municipis.*
- *L'accessibilitat a l'àmbit tant des de la xarxa viària com ferroviària.*
- *Rendiment: volum admès en relació a la superfície afectada*
- *Topografia i pendents*
- *Eventual existència de riscos*
- *Valors naturals i patrimonials (inclòs connectivitat ecològica)*
- *Impacte paisatgístic*
 - *No obrir noves conques visuals*

- *Minimitzar les afectacions sobre les conques ja existents*
- *Estudiar mesures d'integració per la minimització de l'impacte*
- *No afectació per contaminació salina al subsol*
 - *No obrir noves conques de desguàs*
 - *Impermeabilització*

Els criteris ambientals específics queden extensament detallats a l'apartat 6.4 del DIE, no és oportú transcriure aquí aquest apartat llarg.

Fins aquí, l'Avanç de Modificació del PDU de la Minería anava més o menys per bon camí en el seu plantejament. Però quan aquests criteris s'han d'aplicar, el DIE i el seu resum a la Memòria fan maniobres estranyes en els punts més determinants. Descubrim-los.

En la presentació de l'alt.1b de creixement en continuïtat del runam del Fusteret, trobem les afirmacions següents que transcrivim:

"Contràriament a l'anterior s'afecta nou sòl però en la mesura que el nou dipòsit no comporti encavalcaments sobre el dipòsit actual, es podran implantar mesures de contenció, assimilables al Fusteret Nou, i per tant evitar la contaminació de les aigües, si bé amb un efecte a llarg termini sobre el sòl i la vegetació." (Memòria, pàg.30)

"Per tant, qualsevol proposta que actui sobre el Fusteret vell, comportarà efectes directes sobre el sòl i sobre els aqüífers, malgrat s'addicionin als que avui ja es produeixen. Per tant, els avantatges de no contaminar nou sòl, queden atenuades pel fet de que part de les aigües salines generades no tenen cap element de contenció." (DIE, pàg.142)

Ambdues afirmacions són falses i semblen anar destinades a menystenir mitjançant prejudicis i desinformacions l'alternativa de creixement del runam del Fusteret només en altura, no en superfície.

En relació a la primera de les afirmacions, una superfície salina com és el runam actual del Fusteret pot ser impermeabilitzada; la tecnologia existeix i s'aplica amb normalitat. En són exemples la impermeabilització mitjançant argila o mitjançant làmines de plàstic de runams salins de mines de potassa a Alsàcia, la impermeabilització mitjançant làmines de plàstic i restauració del runam de Vilafruns a Balsareny l'any 2010 i, al mateix runam de Súria, la impermeabilització mitjançant doble làmina de plàstic de la superfície de contacte entre la part vell i la part d'ampliació realitzada l'any 2019. La impermeabilització de les superfícies salines a Súria i a Sallent és una opció tècnica que probablement seria convenient que l'Avanç de Modificació del PDU de la Minería considerés. No correspon a un document urbanístic establir tècnicament què es pot fer i què no en la gestió d'abocadors.

En relació a la segona de les afirmacions, no és cert que la part vella del runam de Fusteret no tingui cap element de contenció de les aigües salines. Hi ha una rasa perimetral per conduir la salmorra superficial i diversos pous per bombar salmorra filtrada al subsol. Aquesta salmorra es recull en basses i s'envia després a través del col·lector de salmorres fins al mar Mediterrani. Al runam del Fusteret es recull salmorra des de molts anys abans de la realització de l'ampliació, malgrat que una part continuï escapant del control i salinitzant el riu Cardener. Les dades analítiques pròpies de Montsalat obtingudes durant molts anys de l'aigua del Cardener al punt de mostratge d'Antius, així com les dades de l'Agència Catalana de l'Aigua, mostren tendència a la reducció de la salinitat entre els valors de la dècada 2000-2010 i els actuals, malgrat el creixement de la massa de residus salins dipositada durant aquests anys, que ha de ser deguda als elements de captació de salmorra instal·lats al runam. Les dades d'ICL d'abocament de salmorra al col·lector a Súria indicaran també que, efectivament, fa anys que es recull salmorra a la part vella del runam del Fusteret.

Si l'exposició de les alternatives és ja tendenciosa, la seva avaluació posterior entra directament al terreny del tripijoc.

L'apartat 7.2 del DIE (pàgs. 146-156) valora ambientalment les alternatives. Aquest és l'apartat resolutiu. En la seva valoració quantitativa final obté els següents índexs de sensibilitat ambiental ponderada (pàg.156):

<i>Alternativa</i>	<i>Sensibilitat ambiental ponderada</i>
<i>Fusteret, recreixement en altura</i>	<i>0,46</i>
<i>Cererols, ampliació de superfície</i>	<i>0,75</i>
<i>Can Soler, ampliació de superfície</i>	<i>0,74</i>
<i>Les Guixeres, ampliació de superfície</i>	<i>0,73</i>
<i>TOTAL Fusteret</i>	<i>0,60</i>
<i>Torrent de Bogadella, nova superfície</i>	<i>0,75</i>

Però en comptes de decidir honradament que el recreixement en altura és l'opció menys dolenta (0,46 enfront de 0,74 i 0,75), el DIE fa el joc de mans que només es pot qualificar de trampós de calcular una mitjana (0,60) entre el valor de sensibilitat de l'opció de recreixement en altura (0,46) i el valor mitjà de les ampliacions de superfície (0,74) per decidir seguidament que (pàg.156):

“La millor alternativa és la 1, de creixement en extensió del Fusteret, amb valors de sensibilitat integrada de 0,60, que mostren efectes severos sobre el medi ambient, però són sensiblement menors que l'alternativa 2, de la Boadella, que arriba a 0,75 amb valors que mostren efectes acumulats gairebé amb nivells crítics.”

No hi ha cap raó per haver de considerar juntes l'alternativa anomenada 1 (= recreixement del Fusteret en altura) i l'alternativa anomenada 1b (= ampliació en continuïtat del Fusteret). Cadascuna de les opcions compleix el requisit de donar cabuda als 5,5 MT de residus previstos.

Per tant, si us plau, considerin les alternatives per separat, enumerin-les com cal (0, 1, 2, 3, 4, 5...) i refacin la taula. Obtindran el resultat esperat que la sensibilitat ambiental de les alternatives va, de menys a més, segons l'ordre següent:

1. Recreixement en altura de l'ampliació del Fusteret
2. Recreixement en altura de la part vella del Fusteret
3. Ampliació en superfície del Fusteret (Cererols, can Soler i/o Les Guixeres)
4. Nou runam al torrent de Bogadella

Aclarits aquests punts relatius als documents presentats, volem comentar també les obligacions que comporten les opcions d'ampliació, poc estudiades al DIE.

Els runams salins, aquests dipòsits o abocadors de residus salins, obliguen a gestionar la salmorra que generen mentre es mantinguin oberts a la intempèrie i a preveure una costosa restauració quan estiguin plens o buits, quan ja no calgui abocar o extreure.

El volum de salmorra generada per un runam a conseqüència de la salinització de l'aigua de la pluja que hi cau, més la que la sal capta de l'aire per la propietat de la higroscopicitat quan la humitat atmosfèrica és elevada, és proporcional a la superfície ocupada, no pas al volum o a la massa de residus salins que conté. Ampliar l'àrea ocupada per residus salins significa també incrementar el volum de salmorra per gestionar (captar, emmagatzemar en basses, confinar en un col·lector i conduir fins al mar) durant un temps que es preveu molt llarg.

Estendre l'àrea ocupada per residus salins implica també sumar necessitats de restauració futura.

La realització de les feines futures de restauració es garanteix mitjançant el dipòsit d'una fiança de restauració. Però, al nostre entendre, l'import dipositat en concepte de fiances per la restauració de les àrees actualment ocupades per ICL a Sallent i a Súria és notablement inferior al cost real del control permanent de la salmorra que generen, més el del buidat dels residus que preveuen els programes de restauració aprovats i més la restauració pròpiament dita. Augmentar la superfície de runam a Súria, ja sigui per l'ampliació del Fusteret o per un nou runam al torrent de Bogadella, requeriria una fiança de restauració d'import molt elevat per assegurar que no es traspassen aquestes obligacions de gestió de residus salins a les generacions futures.

Les ampliacions i els nous runams tan rebutjables sota el punt de vista ambiental per les seves afectacions han de ser més rebutjables encara sota el punt de vista de l'activitat minera per les obligacions de control permanent de la salmorra generada i de restauració posterior que comporten.

Ambdós conceptes, la gestió de la salmorra i la restauració de l'espai, tenen costos importantíssims que el DIE hauria d'analitzar més a fons.

Finalment, voldríem fer constar una qüestió puntual de percepció que entra després en l'estimació quantitativa de la sensibilitat ambiental de les alternatives.

El runam del Fusteret a les seves mides actuals ha guanyat ja molta visibilitat. Des dels barris enlairats de Manresa es veuen tant el runam del Cogulló de Sallent com el del Fusteret de Súria. Aquesta situació és molt general; cal acceptar el fet que el runam del Fusteret és ja essencialment visible al paisatge del Bages. El runam del Fusteret ha anat creixent fins a sobresortir dels relleus que en tapaven la vista. Evidentment, un major creixement el faria més visible. Però pensar que el creixement el altura del runam del Fusteret significarà un nou gran impacte visual al paisatge del Bages és ja una quimera; aquest impacte ja hi és.

En la confiança que cadascun dels punts exposats seran entesos i atesos i que per tant seran motiu d'esmenes i addicions que es traslladaran als corresponents documents de l'Avanç de Modificació del PDU de l'activitat minera del Bages, els saludem ben cordialment.

Manresa, 22 de juliol del 2021

Plataforma cívica Montsalat

www.lasequia.cat/montsalat

montsalat@gmail.com